

דברי הימים

ליקוטי דברי תורה על פרשת השבוע

נלקח מספר "שערי חיים" על פרשיות השבוע של מורינו הרה"צ שליט"א

ז' תשרי התשפ"א
שנה ה'

פרשת האזינו
שבת שובה

גיליון 351

זמני השבת

6:35	הדלקת הנרות:
7:51	שקיעת החמה:
5:41	עלות השחר:
6:53	נץ החמה:
9:00	שחרית:
9:52 - 9:16	סופ"ז ק"ש:
12:52	חצות:
5:20	מנחה מנין א':
5:35	דרשת שבת שובה:
6:40	מנחה וסעודה ג':
7:39	מוצש"ק להגאונים:
8:02	מוצש"ק לר"ת:

זיכוי הרבים

רכשו לכם זכות הפצת הגליון 'דברי חיים' להצלחה ולסיד"ש בכל העניינים או להנצחת קרוביכם.

kehilasdivreichaim@gmail.com

נדבת

חפסת גליון ופצתו

לעי"נ

האשה החשובה

והכבודה מרת יהודית

חנה מקסוול ע"ה בת

הר"ר שלמה וויט זצ"ל

נלב"ע כ"ז ניסן התשנ"ב

בתפילה ובתחנון

היה זה ליל כל-נדרי. הבעל שם טוב הקדוש עמד בבית מדרשו בקיטל וטלית והתכונן לתפילת יום הכיפורים. פתאום נראה כאילו צל עבר על פניו הקדושות, ניכר היה כי משהו מעיק על ליבו, אך איש לא העיז לשאול אותו לפשר הדברים. את תפילת כל-נדרי אמרו בכוונה גדולה, ולאחריה, לפני שפתחו בתפילת ערבית, הכריזו על הפסקה קצרה. הבעל שם טוב עמד על מקומו שקוע בהרהורים, ולפתע השתפך על שפתיו חיוך רחב ומאושר והוא ציווה על החסידים להתפלל ערבית.

במוצאי יום כיפור היה הבעל שם טוב במצב רוח מרומם והוא סיפר לתלמידיו את הסיפור הבא: בכפר אחד התגורר חוכר יהודי. הוא היה יהודי נעים הליכות, ובעל האחוזה, אשר החכיר לו את אדמותיו, העריכו מאד והתייחס אליו כאל ידיד אישי. חוכר זה נפטר ביום בהיר אחד והותיר אחיו אלמנה צעירה וילד קטן. לא היו ימים מרובים עד שגם האלמנה נפטרה מרוב צער והילד הקטן נותר יתום בלי אבא ואמא.

בעל האחוזה, שהיה, כאמור, ידידו של החוכר היהודי, לקח עתה את היתום הקטן אליו. ילדים משלו לא היו לו והוא נקשר בעבותות האהבה אל הילד היהודי הקטן, בו טיפל כאילו היה בנו יחידו. כך עברו שנים אחדות, הילד גדל בביתו של בעל האחוזה הנוצרי בעושר ומותרות ולא ידע כלל על מוצאו היהודי.

פעם אחת, כאשר שיחק עם ילדים אחרים שבאו עם הוריהם לביקור אל בעל האחוזה, נפלה קטטה ביניהם ואחד הילדים האורחים קרא לו "ז'יד" (יהודי), באומרו כי הוא אינו בנו של בעל האחוזה כי הוריו היו יהודים.

הילד - נקרא לו יוסלה - ביקש את בעל האחוזה שייספר לו קצת על הוריו, מי הם היו ומה היו מעשיהם. בעל האחוזה סיפר לו כי הוריו היו אנשים ישרים, יהודים חרדים שנמנו על ידידיו הטובים. אולם - הוא הוסיף - הם היו עניים מרודים ולא השאירו לך דבר מלבד איזה ספר ישן ושקיק בלוי ומיושן.

יוסלה ביקש לראות את הדברים שהוריו השאירו עבורו ובעל האחוזה, ששמר על הדברים כעל מזכרת, הראה לו שקיק של טלית ישן-נושן וספר עבה שהיה מחזור של הימים הנוראים.

יוסלה פתח את המחזור אולם הוא לא ידע לקרוא בו מילה אחת. הוא גם לא ידע למה משמש השקיק, למרות זאת הוא ביקש מבעל האחוזה שיתן לו את הדברים הללו ולאחר שמבוקשו ניתן לו הוא שמר על המחזור והשקיק מכל משמר והם היו בעיניו - מבלי לדעת למה ומדוע - כמשהו קדוש שיש לנהוג בו כבוד.

עברו ימים אחדים ויוסלה יצא לטייל בכפר. תוך כדי טיול הוא ראה יהודים האורזים את הפציהם ומתכוננים לנסיעה. "האם אתם נוסעים ליריד?" שאל יוסלה, אותם חשבו היהודים כבנו של בעל האחוזה. "לא" השיבו היהודים, "איך אנו נוסעים הפעם ליריד. אנו נוסעים לראש השנה לעיר הסמוכה, כדי שנוכל להתפלל יחד עם כל היהודים". כששמע זאת הילד, התעניין עוד ושאל "מה זה ראש השנה?" והיהודים סיפרו לו כי ראש השנה הנו יום הדין, בו מבקשים היהודים מרכונו-של-עולם שיתן להם שנה טובה ומתוקה בגשמיות וברוחניות.

היהודים הסתכלו על יוסלה בעיניים מהן ניבט העצב והשתתפות-בצער, ויוסלה הרגיש בעליל כי היהודים מרחמים עליו,

אולם הם פחדו מבעל האחוזה ועל כן לא יכלו לומר לו יותר. בלב בלתי שקט חזר הילד לבית בעל האחוזה, הוא לא מצא לעצמו מנוח: משהו טמיר ונסתר משך אותו אל היהודים. הלא יהודי הנהו! בלילה ההוא חלם חלום בו ראה את אביו המנוח שאמר לו: "יוסלה בני, הלא אתה יהודי! לך לבית הכנסת להתפלל יחד עם כל היהודים, ובורא העולם יאזין לתפילתך".

למחרת בלילה הוא שוב חלם, והפעם היתה זו אמו. היא אמרה לו: "בני יקירי, אתה הלא יהודי! מקומך בין אחיך היהודים ולא בביתו של בעל האחוזה. היום ראש השנה. לך אל אחיך היהודים, עדיין לא מאוחר מדי". למחרת היום היה יוסלה עצוב ומדוכא ולא מצא לעצמו מנוח. למזלו נסע בעל האחוזה לציד, כך שיכול היה להרהר על החלומות המוזרים שפקדוהו. משהו טמיר משך אותו אל אחיו היהודים.

בהחלטה נחושה הוא לקח את שקיק הטלית ובו המחזור שקיבל בירושה מאביו ויצא לדרך. ימים אחדים הוא נדד בדרכים עד שהגיע לעיר גדולה, שאל איפה בית הכנסת היהודי ונכנס לשם.

עייף, שבור ורצוף הוא הגיע לשם לפנות ערב. היהודים בבית הכנסת עמדו עטופי לבנים והתפללו בכוונה ובדבקות. היה זה ליל יום כיפור והמתפללים אמרו כל נדרי. הנער היהודי האזין לתפילותיו של אחיו והן נגעו ללבו; גם לבן הצעיר רצה להשתפך בתפילה מתוקה לפני רבונו של עולם אולם הוא לא ידע כיצד מתפללים. כאב הלב של הנער היהודי התועה קרע שחקים.

"גם אותי", המשיך הבעש"ט את סיפורו, "אפף צער על גורלו של הנער היהודי וחששתי שמא יכרח הנער מבית המדרש ויאיבד, חס וחלילה, לכלל ישראל. אולם פתאום פתח הנער את המחזור אשר בשקו, פתחו באמצע ואמר: "רבונו של עולם! אינני יודע מה להתפלל וכיצד להתפלל, מה לומר ומה לבקש. הא לך, רבון העולמים, כל המחזור כולו ויהי רצון מלפניך כאילו התפללתי את כל התפילות!" באומרו זאת שיקע יוסלה את פניו במחזור הפתוח ודמעות מרות פרצו מעיניו".

דמעות עמדו בעיני התלמידים כשסיים הבעל שם טוב את סיפורו. ולפעמים בשעת התפילה, שעה שזכרו בקורותיו של הנער היהודי התועה, שהגיע אל המנוחה ואל הנחלה, הרהרו: "רבונו של עולם! הרי אנו לפניך כאותו נער תועה! וכי יודעים אנו כיצד להתפלל וכיצד לכוון את הכוונות הטהורות של התפילות? הא לך כל הסיפור, בו מצויות כבר כל התפילות וכל הכוונות. קבל תפילותינו הבאות מעומק הלב ותן לנו שנה טובה ומתוקה!"

העורך

האזינו השמים ואדברה ותשמע הארץ אמרי פי:

לשמים כתב לשון "האזנה" ולארץ כתב לשון "שמיעה", ובישעתי הנביא מצינו להיפוך שאמר "שמעו שמים והאזינו ארץ", ויש לדייק בשינוי הלשון, וכתבו צכספה"ק כי שלשים יום קודם יציאת נשמה מגופו של אדם הנשמה כבר דבוק קצת למעלה כמבואר בזוה"ק, והנה משה רבינו היה אז קרוב למיתתו, והוא היה יותר קרוב לשמים, וא"כ אמר לשון האזינו לשמים כי האזנה שייך למקום קרוב ושמיעה יש אפילו בשמועה רחוקה ואצלו היתה הארץ כבר רחוקה, אבל ישע"י הנביא היה יותר קרוב לארץ לכן אמר האזנה להארץ שהיתה קרובה ושמעו שמים שהיה רחוק.

כי שם הי אקרא הבו גודל לאלקינו:

צכספה"ק זכר מים מים מסכזר על פי דברי הרא"ש ברכות פ"ג שמה שאנו אומרים בסוף מודים ברוך קל ההודאות, פי שאנו מודים לה' שזכינו להודות לה' כי אפילו במלך בשר ודם לאו כל אדם זוכה לבוא לפני המלך וליתן לו שבח והודאה, ואנו בכל עת ובכל רגע אפשר לעמוד ולהתפלל לפני מלך מלכי המלכים הקב"ה ולהגיד שבחו, ועל זכיה זו אנו צריכים להודות לה', ופי' הרא"ש על שאנו מודים לך על זה ג"כ ברוך קל ההודאות, זה הכונה כאן כי שם ה' אקרא פי' הא דאפשר לקרות בשם ה' ולהתפלל אליו בכל עת, על זה בלבד הבו גודל לאלקינו אנו נותנים שבח והודאה שנותן לנו האפשרויות להתפלל אליו בכל שעה.

עוד אפשר לפרש ע"פ זכרי השלס"ק דמבואר בפסוק

בכל מקום אשר אזכיר את שמי אבוא אליך וברכתך, וקשה למה כתיב לשון "אזכיר" דהיה לו לומר בכל מקום אשר "תזכיר" לשון נוכח, וכתב השלס"ק דמצינו בעבודת כהן גדול ביום הקדוש איתא כשהיו שומעים את השם הנכבד והנורא "מפורש" יוצא מפי כה"ג, שאין בכח האדם קרוץ מחומר להוציא מפי שם המפורש באותיותיו וכוונותיו, רק השי"ת בעצמו מוציא מפי כהן גדול, וזה הביאור מפורש יוצא דהיינו שהקב"ה מוציא מפי, וזהו דוגמת משה רבינו שהשכינה דברה מגורנו, וזהו בכל מקום אשר אזכיר את שמי שהזכרת שם המפורש לא היתה על ידי האדם בעצמו רק השי"ת הזכירו, וזה הכונה כאן כי שם ה' "אקרא" דהיינו שהקב"ה בעצמו קורא השם, שאין האדם המוציא שם המפורש, ובאמת כל תפילה שאנו מתפללים הכל הוא על ידי הכח שהקב"ה נותן בנו לדבר ולומר שירות ותשבחות, וחסד השי"ת שאנו יכולים להתפלל, וממילא צריכים להחשיב ענין התפילה ולהנצל מהזמנות כמו שאנו אומרים בכל יום בבוקר כל זמן שהנשמה בקרבי מודה אני לפניך וכו'.

וערוף במטר וגוי תזל כטל וגוי פי שם הי אקרא הבו גודל לאלקינו:

צכספה"ק סופר כתב לבאר הדברים, כי רש"י פי' כי שם ה' אקרא שציוה להם שיענו ברוך שם כבוד מלכותו על כל ברכה, והנה המג"א בהלכות יוכ"פ [סימן תרי"ט סק"ח] כתב שנוסח זו של ברוך שם כבוד מלכותו משה רבינו גנבה מפי המלאכים, לכן בכל שנה אומרים אותו בלחש, אבל ביוכ"פ שאנו כמלאכים אומרים אותו בקול רם, אלא דבאמת איך אפשר להשתמש

יום הכיפורים

"ערב יוכ"פ" - בתענית כ"א: דלאביי הוי אתי ליה שלמא ממתבתא דרקיע כל מעלו יומא דשבתא ולרבא כל מעלי יום דכיפורי, הוה קא חלשא דעתיה דרבא משום דאביי, אמרו ליה מסתייך דקא מגנית אכולה כרכא, והכונה כתב צכספה"ק עין אליהו לרזי אליהו שיק זכ"ל שמבואר ברי"ה י"ז שרבא היה רב עיר מחוזר ושם היו רשעים, ורבא היה טרוד בכל עת לתקן בני עירו ולא היה לו זמן ומנוחה לעצמו, ולכן לא קיבל שלמא בערב שבת, אמרו לו שמה שעוסק לטובת ישראל חשוב ביותר, ולכן אומרים יהא שלמא רבה משמיא, אבל העיקר וחיים טובים עלינו ועל כל ישראל. עושה שלום במרומיו הוא יעשה שלום עלינו.

ע"י דשפת חתם סופר ח"א דף ל"ה: עובדא דחייט שקנה דג הובא בטור הלכות יוכ"פ כי דג רומז על עינא פקיחא והקב"ה מסתיר פניו חוץ ביוכ"פ ובשעה שהם בשלוח, וחייט הוא כינוי לאיש הרודף שלום בין אדם לחבירו רמז בחייט התופר ומחבר נפרדים, על כן ביוכ"פ קנה דג בוקר שיפקח ה' עיניו עלינו.

בפזמון עיוכ"פ אומרים צל קורתך באים בנים אשר נגרשו, כל איש יהודי הנכנס לביהמ"ד לתפילות ביוכ"פ אע"פ שבמשך השנה אינו בבחינת בן, אבל ביום הקדוש הזה נקראו בנים, וכשיטת ר"מ בין כך ובין כך קרויים בנים. ואני ברוב חסדך אבוא ביתך אשתחוה אל היכל קדשך ביראתך, זה יוכ"פ שאנו כורעים ומשתחוים, וכשפותחים הארון להוציא הספרי תורה אנחנו באים ביתך כמבואר בלבוש סוף' הל' נשיאת כפים על חשיבת פתיחת הארון דהוי כנכנס לפנים, ואולי הספר תורה הרמז אל היכל קדשך להתקרב לקדושה.

כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם וגוי לפני ה' תטהרו, סנועס אלימלך בריש פרשת חוקת כ' כי פרה אדומה חק היא אף שיש טעמו של ר' משה הדרשן מ"מ עצם הדבר שתשובה יש לו הנמשל של הקב"ה הרצה בתשובה ומוחל עונות זה חק, כמו טהרה היא חק ולכן אמר רבי עקיבא אשריכם ישראל לפני מי אתם מטהרים ומי מטהר אתכם אביכם שבשמים וכו' מה מקוה מטהר את הטמאים אף הקב"ה מטהר את ישראל.

ודייקא רבי עקיבא שהיה דורש תגין והיה קושר כתרם לכל אות כמבואר בסליחות שאומרים במסוף על עשרה הרוגי מלכות, שכל אחד מישראל שהיא אות בתורה יש לו כתר עבודה מיוחדת שלו לתקן, ולצוי מורי זכ"ל אמר ישורן ר"ת יש ששים רבוא נשמות, כי ישראל עם שם הוי"ה בגימ' ישורן, וזה כוחו של רבי עקיבא שמקשר הקב"ה עם כאו"א ולכן נוטלין את הס"ת ואומרים אור זרוע לצדיק ס"ת ר עקיבה, בחי' קוב"ה ואורייתא ישראל חד.

חסד השי"ת זכינו ליום קדוש וגדול הנקרא יום הכיפורים אשר לפני ה' כלל ישראל תטהרו, ומחסדיו המרובים הוא מה שראיתי צכספה"ק יגל יעקב [לשבת שובה דף קל"ח] שאומרים בשם סכזי ר' אהרן הגדול מקארלני זכ"ל בשעה שאמרו המלך בכה ואמר שנזכר במאמר הקיסר לריב"ז אי מלכא אנא עד האידנא אמאי לא אתית גבאי ומחייב קטלה על זה, וכן אומר מידת הדין אתה אומר המלך אי מלכא אנא היכא היית כל השנה, אמנם יש לזה לימוד זכות כי הקב"ה אינו כשאר מלך בו"ד אלא הוא מלך מוחל וסולח

בדבר שנגב הלא כתיב בוצע בדרך ניאץ ה', אלא י"ל דכיון דקיי"ל דבשינוי רשות קונים ממילא קנאו את הברוך שם בהא דנשתנה רשותו מלמעלה למטה ושפיר יכולים לאמרו, אמנם קיי"ל בשו"ע סימן תרמ"ט סק"ב דשינוי רשות מועיל רק ביחד עם יאוש בעלים, אבל שינוי רשות בעצמו אינו מועיל, והנה בעניני גשמיים שייך יאוש דכתיב כאשר ירד הגשם והשלג מן השמים ושמה לא ישוב, ומזה התייאשו המלאכים למעלה, ולכן על ברכה אומרים ברוך שם כי יש יאוש ושינוי רשות, לכן אמר משה יערוף כמטר וגו' תזל כטל וגו' כי שם ה' אקרא כי על זה התייאשו המלאכים ושפיר קנאו בני ישראל משום יאוש ושינוי רשות ביחד.

שחת לו לא בניו מומם:

המפץ מייס היה אומר אם אדם נוהג שלא כדין ומזלזל במצות, ידע כי "שחת לו לא", לא רק לעצמו הוא משחית אלא בניו מומם הרי זה גורם מום רוחני בדורות הבאים, כי אם האב מוותר על מצוה קלה ה"ז גורם קרירות בבניו והם נמשכו אחריו לעשות עבירות חמורות.

הלא הוא אביך קנף:

הגה"ט ר' צרוך צנע זכ"ל ראה פעם אחת בחור קורא בעתון שנכתב בו דברי חירוף וגיזוף וכפירה בה' ובתורתו, התריס לפניו ר' ברוך בער ואמר לו וכי בכתב פלסתר והשמצה כנגד אביך ואמך היית ג"כ קורא במנוחה ובשלוה כזו, הלא היה בוער לך כבוד אביך ומשפחתך, ודברי כפירה שהם כותבים זה נגד אביך שבשמים ובכל התפילות אנו אומרים כרחם אב על

בנים כן תרחם ה' עלינו, ובתוה"ק כתיב הלא הוא אביך, הלב צריך לכאוב כשרואים בעתון דברי כפירה וניאוף ר"ל, ואם אינו בוער בלב סימן הוא שיש איזה התרחקות ח"ו, [וזה מוסר השכל לנו על אותן העתיוננים שנמצאו במדינותינו אשר בו דברי כפירה ממש "ועזות" שר"י, ואיך קורין אותו בשלוה, ואפילו אם אין מאמינים ח"ו במה שכותב אמנם הלב צריך לבעור לקנא קנאת ה' צבאות אבינו שבשמים].

יצב גבולות עמים למספר בני ישראל:

איתא בפסחים דף פ"ז: צדקה עשה הקב"ה שפזרן לבין האומות שאם יבוא ח"ו רשע אחת כנגדם יהיו להם פליטה במקום אחרת, וכתב צספר אולכ מייס שזה הכונה בפסוק כאן, יצב גבולות עמים, פי' הקב"ה הציב והגביר גבולות עמים, וכן הרבה פעמים רואים איך הגבולות נשתנו מתקופה לתקופה, ואין אנו מבינים החשבונות בשמים למה כך או כך, אבל האמת הוא הכל שבביל ישראל וסוף כל סוף יש בזה טובה, כדי שיהיו תמיד "למספר בני ישראל".

קחו עמכם דברים [בהפטרה]:

רמז לדרשת שבת שובה שיקחו הדברים שאומרים להם, וזה לשון הסתם סופר [בדרשות דף כ"א], יש הרבה אומרים מה אבלה זמן [לשמוע הדרשה] הלא אפתח בספרך של צדיקים בביתי ואעיין בהם, ובאמת כל דבריהם מאפס ואין, כי ברית כרותה לקול הדורש ברכים שאינו חוזר ריקם כי דבר אלקינו בפיו אמת, ועל זה כתב כן יהיה דברי אשר יצא מפי לא ישוב אלי ריקם וכו' והעיקר הוא "קחו" עמכם דברים שיקחו

יום הכיפורים

אפילו אם צועק עכשיו ולא מקודם כמו שמצינו אצל מנשה שאף שצעק לכל הע"ז שזה עוד יותר חוצפה אעפ"כ הקב"ה חתר חתירה תחת כסא הכבוד וקיבל התשובה שלו, וכמאמר הפסוק שיר המעלות אל ה' ממעלות העודפות על השי"ת יותר משאר מלכים בצרתה לי אפילו כשאדם קורא בעת צרה קראת לי ויענני, ועל זה סובב הפסוק בשיר השירים קול דודי דופק פתחי לי עיי"ש ברש"י ובאלשיך שהאדם אינו רוצה לפתוח מכל מקום דודי שלח ידו מן החור דהיינו החתירה,

וזה עבודת יוכ"פ אף שמלך שמחל על כבודו אין כבוד מחל זה רק קודם החטא אבל לאחר החטא יש כח ביד המלך לתת חנינה, ולכן בזמן שאין עושין רצונם של מקום נקרא עבדים וזה חסד השי"ת שעיי"ז יתן המלך חנינה לעבדיו. [שמעתי הערה זו מחו' הרמ"מ הגר שליט"א], ולכן לאחר עבודת עשי"ת והאדם מרגיש בכניסת היום אי מלא אנה עד האידנא אמאי לא אתית, מכל מקום יוכ"פ דודי שלח ידו מן החור, ולכן אומרים קודם כניסת היום ונסלח לכל עדת בני ישראל.

תנן מתני' בשבת פ"ו. איתא מנין שקושרין לשון של זהורית בראש שעיר המשתלח שנאמר אם יהיו חטאיכם כשנים כשלג ילבינו, ובגמ' פ"ט: דרש רבא מאי דכ' לכו נא ונוכחה יאמר ה', דהכונה לעת"ל יאמר להם הקב"ה לישראל לכו נא אצל אבותיכם ויוכיחו אתכם, ויאמרו לפניו רבוש"ע אצל מי נלך, אצל אברהם שנאמר ידוע תידע ולא ביקש רחמים עלינו, אצל יצחק שיברך את עשו והיה כאשר תריד לא ביקש רחמים עלינו, אצל יעקב שאמרת לו אנכי ארד עמך מצרימה ולא ביקש רחמים, אצל מי נילך, א"ל הקב"ה הואיל ותליתם עצמכם בי אם יהיה חטאיכם כשנים כשלג ילבינו, והדבר צריך ביאור.

והנה איתא צספרי מהר"ל שענין הלבן הוא היסוד של כל הצבעים, וענין הלבן מורה על הפנימיות, עי' יומא ל"ט למה נקרא ביהמ"ק לבנון שמלבן עונותיהם של ישראל, בבחי' כולו הפך לבן טהור הוא, הגוף בשר ודם הוא אדמימות והנשמה הוא טהורה, עבודת הכה"ג לעורר לבב נשמות בני ישראל ע"י עבודתו, לכן רצון שהכהן יכיר את פנימית לבן של ישראל ולהתפלל עליהם, כאו"א מישראל יש לו נשמה טהורה החצובה מתחת כסא הכבוד, וזה מחזק ומעורר כאו"א מישראל להתקרב אל מקור מחצבתו.

ועל זה הזכירו לכה"ג בכל פעם שטבל את חשיבות ענין הלבן המורה על פנימיות כל ישראל כדי שיעורר את ליבן, ומצינו בפייט שש ועירה דם הפר ודם השעיר, פרו היה עבור חטאין ושל בני ביתו, והשעיר הוא של כלל ישראל, היה שש כשמקיים את הצירוף של שניהם יחדיו.

הגמ' במס' שבת מחדש לנו ענין לפני ה' תטהרו, שרק הקב"ה יודע פנימיות הלב שרצונינו לעשות רצונך אלא שאור

לע"נ

לע"נ

הרה"ח ר' חוד אליהו בן הרה"ח ר' יוסף חיים גרינאוואלד זצ"ל

הרה"ח ר' בנימין נייטש בן הרה"ח ר' ישראל חזנזניץ זצ"ל

הדברים ששומע בבת המדרש כמו לביתו ואז זוכה לשוב אל ה'; וכמו שמשנה קיבץ בני ישראל לעברך בברית וגו' כן מנהג ישראל שהעם ישמעו דברי תוכחה בשבת שובה ויקבלו דברי החכם, ממילא הקב"ה ג"כ יקיים שבועתו לזכור ברית אבות ולמחול להם כמאמר חז"ל בשעה שהחכם יושב ודורש הקב"ה מוחל עונותיהם של ישראל אתו"ד **המתם סופר ז"ל**.

זכאי וכזאי אור כתב להסביר ענין עשרת ימי תשובה שהרמב"ם כתב שבינונים תלויים ועומדים בעשיית עד יוכ"פ אם עשו תשובה נכתבין לחיים, ולכאורה אם בינוני הוא מחצה זכאי ומחצה חייב היה לו להוסיף במצות ומעשים טובים כדי להטות כף הזכות, אלא ביאור הדברים שזה אינו מספיק כי למשל אם מלך מגיע לעיר וכולם מקבלים אותו באהבה ובכדו בשירה ובזמרה, והמלך פושט ידו לא' ונותן לו שלום, והלה אינו מחזיר לו שלום, והמלך עומד וידו פשוטה הלא זה מרידה בכל מלכותו וחוצפה גדולה, ולכן בעשיית בשעה שהאדם צריך לעשות תשובה והקב"ה קרוב אלינו ופושט ידו, והאדם אינו מקבל את היד, אזי זה חמור מאוד, ומסביר לפי"ז הגמ' בסוף יומא דף פ"ז. דרב הלך להקצב שביזה אותו ורצה עיי"ז שהקצב יבקש מחילה ולא עשה כן, וההסבר שרב עשה כן שלמד מדרכי השי"ת שפושט יד לטובים.

ומצינו אצל מנשה מלך ישראל כ' ויחתר ואיתא בסנהדרין ובמדרש שהקב"ה חתר חתירה תחת כסא הכבוד ופשט ידו לקבל תשובה, וכמבואר בספר יחזקאל א' ויד אדם מתחתיו, ולכן כ' הנביא שובה ישראל עד ה"א גדולה תשובה שמגעת עד כסא הכבוד דהיינו שיש לו הסיוע משמים שהקב"ה יקבל תשובתו מתחת כסא הכבוד.

איתא זכס משמאל ששבת שבין ראש השנה ויום הקדוש מעלתו גדול, כי **איתא זכס** שזכס"ק שלכך מילה ביום השמיני כדי שיעבור עליו שבת קודש דוקא שזוכה להשראת השכינה השורה על האדם על ידי קדושת הברית, וכמו כן בראש השנה שנוגד אדם הראשון ואצל כל אדם יש ענין של לידה והתחדשות, לכן קודם בוא יום הקדוש בו זוכה כל אחד להשראת השכינה ומחילת עונות צריך לעבור על האדם שבת קודש ועל ידי שירתה וכבודה כראוי זוכים ביום הקדוש להשראת השכינה.

שובה ישראל ע"ד ה' אלוקיך:

ואמרו חז"ל גדולה תשובה שמגעת עד כסא הכבוד, ויש להבין מהו מהות התשובה שצריך לגעת דוקא עד כסא הכבוד ומה הכונה בזה.

הנה באמת ענין התשובה יכולה להיות דבר קל אף שסדר התשובה קשה וחמור מאוד, דהא קי"ל במס' קידושין המקדש את האשה ע"מ שאני צדיק גמור ה"ז מקודשת שמא

יום הכיפורים - המשך

שבעיטה מעכב, ועל זה נאמר לכו נא ונוכחה, שאפילו האבות הקדושים לא ביקשו רחמים כשהגיע לנקודה שלא נתגלה לנו, וזה ענין "ושמי ה' לא נודעתי להם" כי זה בא רק אחר קבלת התורה שנתגלה עומק פנימיות קדושת עם ישראל.

כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם ואח"כ עוד פעם לפני ה' תטהרו, ונראה שיש עבודה שהאדם צריך לעשות בעצמו אף שקיבל הסיוע מלמעלה, במשך היום מזכירים כמה פעמים בתפילה בברכת מחול לעונותינו בני ישראל בתואר ישורון, וכן בסוף העבודה, כי אתה סלחן לישראל ומחלן לשבטי ישורון אולי רמז לשבטי קה שעמדו סביב מיסתו של יעקב אבינו וראה שמיסתו שלימה ואז אמר בשכמל"ו, וראיתי **זכס** אמרי מן מלאמורי ז"ל הכ"מ שאם מוסיפים שם הוי"ה לשם ישראל בגימ' ישורון, וביום הקדוש לפני ה' תטהרו והשכינה שורה בתוך עם ישראל נקראו ישורון, והנה איתא יש"ר ר"ת יש ששים רבוא נשמות, [איתא שענין התרת נדרים להראות להקב"ה יופי של כלל ישראל להתיר הנדר כמבואר בנדרים במעשה דר"ג].

הקדושת לוי היא אומר אנו מלאי עון אבל אנחנו מוגבלים ואתה מלא רחמים אין גבול, וי"ל גם הכונה שהקב"ה רוצה בתשובת הרשעים ומשפיע עלינו כ"כ רחמים שע"ז נהיה קרובים אליו כמו שאמר הבעש"ק עה"פ קל נקמות ה', ואנו מתוודים על זה שאין אנחנו מכירים המלא רחמים, ואולי זה הכונה למען נחדל מעושיך ידינו, תרומת ירך אלו הביכורים הרימותי ידי אל ה', וצריכים להתוודות על עושיך ידינו.

בגמ' יומא (נג ע"ב) מבואר שהכהן הגדול לפני צאתו מבית קדשי הקדשים ביום הכיפורים היה מתפלל על מילוי משאלות ישראל, בין השאר היה מבקש "שלא תיכנס תפילת עוברי דרכים" כלומר שלא תתקבל תפילת העוברי דרכים שמבקשים להפסקת גשמים המפריעים להם בדרכים. שאל הגמ"ז ר' שמחה **זכס** מקלס ז"ל לכאורה איזה כוח יש להם לאותם עוברי דרכים שתפילתם תוכל לפעול, עד שהכהן הגדול הוצרך להתחשב איתם ולבקש שלא תתקבל תפילתם. אלא מסביר הגאון הנ"ל מאחר והם מתחננים מעומק הלב מתוך הכרה מציאותית שרק ה' יוכל לעזור להם בהפסקת הגשם, ואין עוד מלבדו. שום אמצעי אחר לא יועיל - כי תפילה זו בוקעת רקיעים ומגעת עד כסא הכבוד. ובכדי לבטל את בקשתם הוצרך ה' הגדול בעיצומו של היום להתפלל. מכאן למדנו שהתפילה היוצאת מקירות הלב סיכוי יש לה להתקבל.

הרה"ק ר' שר שלום מצעלו ז"ל אמר קודם יוהכ"פ את המשנה בשבת (לד ע"א) שלשה דברים צריך אדם לומר בתוך ביתו ערב שבת עם חשיכה. עשרתם, ערבתם, הדליקו את הנר". ופירש "ערב שבת עם חשיכה" ערב יום כיפור שהוא נקרא שבת. "עשרתם" כבר עברו עשרת ימי תשובה. "ערבתם" כבר עבר ערב יום הכיפור. ועתה הזמן של "הדליקו את הנר" נר ה' נשמת אדם (משלי כ כז) נדליק עתה לפני כניסת יום הקדוש את האש בקרבנו לחזור בתשובה שלמה על עונותינו שעיצומו של יום מכפר בצירוף תשובה לפי הדברי הגמ' בשבועות (יג ע"א).

לע"נ

הרה"ח ר' פינחס בן הרה"ח ר' בנימין בינוש וזנבים זצ"ל

אשר הלך לעולמו לאחר שהודרך ביסורים קשים ומגלים באהבה בשב"ק פ"ר שמיני לסדר 'נקרובי אקדש' - נוניסן תשנ"ז

